

Veiligheid- en gezondheidsbeleid

Noor Kids Voorschool

Inhoudsopgave

2.0 Missie en Visie	4
2.1 Missie	4
2.2 Visie	4
2.3 Doel.....	4
3.0 Grote risico's ten aanzien van veiligheid en gezondheid	5
3.1 Fysieke veiligheid	5
3.1.1 Vallen van hoogte.....	5
3.1.2 Verstikking	6
3.1.3 Vergiftiging	6
3.1.4 Verbranding.....	6
3.1.5 Letsel door omvallende kast en gevaarlijke voorwerpen.....	7
3.2 Sociale veiligheid	7
3.2.1 Grensoverschrijdend gedrag	7
3.2.2 Kindermishandeling	7
3.2.3 Vermissing.....	8
3.3 Gezondheid.....	8
3.3.1 Besmetting ziektekiemen	8
3.3.2 Voedselvergiftiging	8
3.3.3 Klimaat	8
4.0 Omgaan met kleine risico's ten aanzien van veiligheid en gezondheid	9
5.0 Risico-inventarisatie	11
5.2 Preventieve maatregelen op gebied van gezondheid	12
5.3 Protocollen en werkinstructies	12
6.0 Thema's uitgelicht	13
6.1 Grensoverschrijdend gedrag.....	13
6.2 Vier-ogenprincipe.....	14
6.3 Achterwachtregeling.....	16
7.0 EHBO-regeling	16
8.0 Beleidscyclus	17
8.1 Plan van aanpak	18
8.2 Evaluatie.....	18
9.0 Communicatie en afstemming intern en extern.....	18
9.1 Intern	18

9.2 Extern	19
10. Ondersteuning en melding van klachten.....	19
10.1 Klachtenregeling	19

1.0 Voorwoord

Met behulp van dit beleidsplan wordt inzichtelijk gemaakt hoe we bij de Voorschool op het gebied van veiligheid en gezondheid werken. Het doel is om een veilige en gezonde omgeving te creëren voor zowel kinderen als medewerkers. We willen de kinderen beschermen tegen ernstige risico's en hen leren omgaan met kleinere risico's. Dit beleidsplan, dat ingaat op 1 september 2024, is bedoeld om te waarborgen dat de werk-, speel- en leefomgeving zo veilig en gezond mogelijk is.

Het plan is ontwikkeld in het kader van een nieuwe Voorschool in het pand van basisschool Aida aan de Elboogstraat 68 in Den Haag. Eerst is er grondig onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om kinderen op een veilige en gezonde manier te ontvangen op deze locatie. We hebben zowel de grote als kleine risico's in kaart gebracht en waar nodig aanpassingen gedaan aan de groepsruimte om de veiligheid en gezondheid van de kinderen te waarborgen. De buitenruimte wordt gedeeld met de voorschool van Jongleren. Tijdens het onderzoek zijn verschillende thema's rondom veiligheid en gezondheid besproken, die in dit beleidsplan worden behandeld.

We werken samen met de GGD en volgen hun richtlijnen om aan de kwaliteitseisen te voldoen. Het uitvoeren van een zorgvuldig beleid op het gebied van veiligheid en gezondheid is cruciaal. Dit beleidsplan is bedoeld voor iedereen die direct of indirect betrokken is bij Noor Kids Voorschool. We hopen hiermee een duidelijk overzicht te geven van onze werkwijze. Het beleidsplan is flexibel en wordt regelmatig geëvalueerd en indien nodig aangepast om de kwaliteit op het gebied van veiligheid en gezondheid te waarborgen en te verbeteren.

2.0 Missie en Visie

In dit hoofdstuk is beschreven wat de missie en visie is van Noor Kids Voorschool is ten aanzien van veiligheid en gezondheid. Wij vinden het belangrijk om onze visie op de ontwikkeling van het kind hierin te betrekken.

2.1 Missie

Noor Kids biedt voorschoolse educatie aan kinderen van 2,5 tot 4 jaar. Kinderen krijgen de mogelijkheid om zich vanuit een veilige basis zo optimaal mogelijk te kunnen ontwikkelen, aangepast aan de ontwikkelingsfasen, mogelijkheden en talenten van elk individueel kind. Wij vangen kinderen op in een veilige en gezonde omgeving. Dit doen we door kinderen af te schermen van grote risico's, kinderen om te leren gaan met kleinere risico's en kinderen uit te dagen en te prikkelen in hun ontwikkeling.

2.2 Visie

Noor Kids speelt een belangrijke rol in de ontwikkeling, opvoeding en verzorging van kinderen. Vanuit Noor Kids werken wij met toewijding, waarbij de focus ligt op het stimuleren van de ontwikkelingsmogelijkheden van kinderen. Het stimuleren van kinderen en het helpen omgaan met diverse situaties zijn daarbij essentiële aspecten. Een veilige en gezonde leef- en speelomgeving vormt de basis voor deze aanpak. Ouders en kinderen kunnen rekenen op een betrouwbaar netwerk dat de kinderen ondersteunt en motiveert in hun ontwikkeling, terwijl ouders geholpen worden in hun opvoeding. We vinden het belangrijk dat dit netwerk toegankelijk is, vooral wanneer bijzondere ondersteuning nodig is. Voorschool Noor Kids waardeert open communicatie, respect, geborgenheid, veiligheid en een persoonlijke benadering, zowel richting de kinderen als de ouders, medewerkers en andere betrokkenen.

2.3 Doel

Vanuit de wet Innovatie Kwaliteit Kinderopvang dienen wij een beleid te creëren ten aanzien van Veiligheid en Gezondheid waar alle medewerkers zich verantwoordelijk voor voelen. De belangrijkste aandachtspunten binnen het vormgeven van het beleid zijn:

- Het bewustzijn van risico's;
- Het voeren van een goed beleid op grote risico's;

- Het gesprek hierover aangaan met elkaar en met de externe betrokkenen. Dit met als doel een veilige en gezonde omgeving te creëren waar kinderen onbezorgd kunnen spelen en zich optimaal kunnen ontwikkelen. Dit beleid zal worden geïmplementeerd op de locatie. Tijdens vergaderingen zal het beleid besproken worden en als vast agendapunt worden opgenomen.

3.0 Grote risico's ten aanzien van veiligheid en gezondheid

In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste grote risico's die op onze locatie kunnen leiden tot ernstige ongevallen, incidenten of gezondheidsproblemen. We hebben de risico's onderverdeeld in drie categorieën; fysieke veiligheid, sociale veiligheid en gezondheid. Per categorie hebben we maximaal vijf belangrijke risico's benoemd met de daarbij behorende maatregelen die zijn of worden genomen om het risico tot het minimum te beperken.

3.1 Fysieke veiligheid

Ten aanzien van fysieke veiligheid hebben we de volgende risico's gedefinieerd als grote risico's:

3.1.1 Vallen van hoogte

De volgende maatregelen zijn getroffen:

- In de groepsruimte staat een speelhuisje met een trap naar de bovenverdieping. Dit is alleen toegestaan onder toezicht. Op 20 augustus 2024 is er een traphekje geïnstalleerd om te voorkomen dat kinderen naar boven gaan.
- De kinderen mogen niet op de tafels staan of klimmen op de kasten; zo voorkomen we dat een kind valt van een bepaalde hoogte.
- Er zijn 2 hekken aanwezig in de buitenruimte, hier mogen de kinderen niet overheen klimmen. Er is een hangslot op vrijdag 1 november 2024 geplaatst om de veiligheid van de kinderen te waarborgen.
- **Het hek aan de voorkant van de school is vervangen op 25 januari 2025.**
- Speelmateriaal zoals fietsjes e.d. worden gebruikt op het bestrate gedeelte van het buitenterrein. De pedagogisch medewerkers letten erop dat er niet gefietst wordt onder of in de buurt van de speeltoestellen (i.v.m. vallen op fietsje).
- Als er los speelmateriaal onder de speeltoestellen ligt, wordt dit zo snel mogelijk opgeruimd.

3.1.2 Verstikking

De volgende maatregelen zijn getroffen:

- Laat de kinderen rustig zitten tijdens het eten om verslikken te voorkomen.
- Bij traktaties wordt geen gevaarlijk snoepgoed (wat verstikkingsgevaar kan opleveren) uitgedeeld.
- Voordat de kinderen buiten gaan spelen en/of sporten, controleert de pedagogisch medewerker of er geen zwerfvuil ligt in de tuin.

3.1.3 Vergiftiging

De volgende maatregelen zijn getroffen:

- Medicijnen worden op een veilige plek bewaard, buiten het bereik van kinderen, en worden indien nodig in de koelkast opgeslagen.
- Schoonmaakmiddelen, giftige stoffen en plastic zakken worden op een veilige hoogte (meer dan 1,35 meter) in een afgesloten kast of kast met beveiliging bewaard, die zich op de gang buiten de groepsruimte bevindt.
- Schoonmaakwerkzaamheden worden uitgevoerd wanneer de kinderen niet aanwezig zijn.
- Er is een gifwijzer op een goed zichtbare plaats aanwezig, waarin staat welke stappen gevolgd moeten worden bij een mogelijke vergiftiging. In geval van vergiftiging wordt altijd 112 gebeld voor advies.
- Voor het buitenspelen controleert de pedagogisch medewerker of er geen zwerfvuil of kleine voorwerpen op de grond liggen.
- Er zijn geen giftige of stekelige planten aanwezig, hoewel er brandnetels zijn die worden verwijderd. Het speelterrein heeft begroeiing en enkele bomen.

3.1.4 Verbranding

De volgende maatregelen zijn getroffen:

- Kopjes met hete dranken worden buiten bereik van de kinderen geplaatst. Er worden geen kinderen op schoot genomen wanneer koffie of thee wordt gedronken.
- Kopjes met hete dranken mogen de keuken niet uit, pas na afkoeling mag het kopje meegenomen worden naar de groep.
- Er is geen heetwater kraan in het toilet.

- Om zonneverbranding te voorkomen, wordt een hitteprotocol gehanteerd. Op deze manier wordt schaduw gecreëerd om de kinderen zo veel mogelijk te beschermen voor zonneverbranding wanneer zij spelen in de tuin.
- **De verbandtrommel was verouderd en er is een nieuwe verbandtrommel op de groep gezet met de juiste datering. Op 05-03-2025.**

3.1.5 Letsel door omvallende kast en gevaarlijke voorwerpen

De volgende maatregelen zijn getroffen:

- Alle kasten staan tegen de muur en worden nooit in een smalle looproute geplaatst.
- Gevaarlijke voorwerpen zoals messen, scharen, lucifers of aanstekers en gereedschap worden buiten het bereik van kinderen (hoog of in een afgesloten kast) opgeborgen.
- Gevaarlijke kantoorartikelen zoals een papiersnijder en stanleymes worden buiten bereik van de kinderen bewaard. Deze artikelen worden ook alleen gebruikt door de pedagogisch medewerkers.

3.2 Sociale veiligheid

Ten aanzien van sociale veiligheid hebben we de volgende risico's gedefinieerd als grote risico's:

3.2.1 Grensoverschrijdend gedrag

De volgende maatregelen zijn getroffen:

- De genomen maatregelen staan uitgebreid beschreven in hoofdstuk 6.1.

3.2.2 Kindermishandeling

De volgende maatregelen zijn getroffen:

- De medewerkers zijn op de hoogte van de Meldcode Kindermishandeling en Huiselijk Geweld en deze wordt in de praktijk toegepast;
- Er wordt op de groepen gebruik gemaakt van een registratieformulier. Op het formulier dienen zorgen over een kind geregistreerd te worden. Hierdoor krijg je als pedagogisch medewerker inzicht over welke bijzonderheden het gaat (hoe vaak en wanneer dit voorkomt, of je dit wel/niet met de ouders bespreekt en zo ja, hoe zij hierop reageren).

3.2.3 Vermissing

De volgende maatregelen zijn getroffen:

- De deuren dienen altijd gesloten te zijn zodat kinderen niet ongemerkt naar buiten kunnen.

3.3 Gezondheid

Volgens de GGD is deelname aan het Rijksvaccinatieprogramma niet wettelijk verplicht. Er zijn ouders die – bijv. vanwege hun levensbeschouwing – besluiten hun kinderen niet te laten vaccineren. Dit is met name een risico voor het ongevaccineerde kind zelf. Het kind is niet beschermd als het met de veroorzakers van de betreffende ziekten in aanraking komt. De kans dat een ongevaccineerd kind andere kinderen besmet met ziekten die via het Rijksvaccinatieprogramma worden voorkomen, is zeer klein, omdat meer dan 99% van de kinderen en volwassenen gevaccineerd is, wat zorgt voor groepsimmunitet.

Bij voorschool Noor Kids volgen we zoveel mogelijk de richtlijnen van het RIVM en/of de GGD op het gebied van infectieziekten. Daarnaast hebben we een eigen ziektebeleid, dat bepaalt dat ook niet-ingeënte kinderen worden toegelaten.

Ten aanzien van gezondheid hebben we de volgende risico's gedefinieerd als grote risico's:

3.3.1 Besmetting ziektekiemen

De volgende protocollen zijn aanwezig om het risico besmetting door ziektekiemen zoveel mogelijk uit te sluiten.

- Handhygiëne;
- Hygiëne toiletruimte;
- Hygiëne bij verkoudheid;
- Ziekte en ongevallen;
- Schoonmaak van de ruimtes en speelgoed; - Hygiëne code.

3.3.2 Voedselvergiftiging

Om voedselvergiftiging te voorkomen, zijn regels opgesteld rondom het eten en drinken en het bereiden hiervan; zie onder protocollen "Hygiëncode kleine instellingen".

3.3.3 Klimaat

Voor het onderwerp 'klimaat' wordt binnen Noor Kids een reeks concrete maatregelen genomen om een gezond, veilig en duurzaam binnenklimaat te waarborgen:

- Zorg voor goed functionerende ventilatiesystemen die frisse lucht aanvoeren en gebruikte lucht afvoeren voor een constante luchtstroom;
- Twee keer per dag worden de buitendeur en het raampje op de groep open gezet voor een goede ventilatie;
- Controleer de luchtkwaliteit regelmatig met CO2-meters om ervoor te zorgen dat het CO2-gehalte binnen de gezonde marges blijft; **Dit is geplaatst op 1 mei 2025 op beide locaties.**
- De temperatuur in de lokalen wordt constant gehouden, meestal tussen de 14 en 19 graden Celsius. Vermijd te hoge of lage temperaturen; **Dit is geplaatst op 1 mei 2025 op beide locaties.**
- Zorg voor een periodieke inspectie van de ruimtes op tekenen van vochtproblemen, zoals condensatie of muffe geur, en pak problemen direct aan om schimmelvorming te voorkomen;
- Er worden schoonmaakmiddelen gebruikt die ecologisch verantwoord zijn en geen schadelijke chemicaliën bevatten die de luchtkwaliteit kunnen verslechteren.

4.0 Omgaan met kleine risico's ten aanzien van veiligheid en gezondheid

Het is cruciaal voor de ontwikkeling van kinderen om te leren omgaan met risico's.

Onderzoek toont aan dat het ervaren van risico's, zoals tijdens het spelen, bijdraagt aan hun ontwikkeling. Kinderen ontwikkelen vaardigheden om risico's te beoordelen en maken cognitieve afwegingen bij het weer ervaren van risicovolle situaties. Risicovol spelen helpt kinderen om een positieve houding te ontwikkelen en uitdagingen als iets plezierigs te beschouwen in plaats van iets om te vermijden. Dit bevordert hun onafhankelijkheid en zelfvertrouwen, wat van belang is voor hun doorzettingsvermogen bij het aangaan van nieuwe uitdagingen.

Het omgaan met risico's heeft een gunstig effect op zowel de fysieke als mentale gezondheid van kinderen en bevordert hun sociale vaardigheden. Kinderen worden weerbaarder, leren beter omgaan met conflicten en kunnen emoties van anderen beter herkennen. Actieve bezigheden zoals slingeren, klimmen, rollen, hangen en glijden zijn niet

alleen plezierig, maar ook essentieel voor hun motorische ontwikkeling, balans, coördinatie en lichaamsbewustzijn. Kinderen die deze activiteiten vermijden, kunnen vaker onhandig zijn, zich ongemakkelijk voelen in hun lichaam, een slechte balans hebben en bewegingsangst ontwikkelen.

Onze missie is om een veilige en gezonde voorschool aan te bieden. We streven ernaar om ongelukken of ziektes door bijvoorbeeld vies of beschadigd speelgoed te voorkomen.

Tegelijkertijd willen we kinderen niet overbeschermen, omdat een zekere mate van risico ook belangrijk is voor hun ontwikkeling. We zorgen voor bescherming tegen onaanvaardbare risico's, maar begrijpen dat kleine verwondingen zoals een bult of schaafwond soms onvermijdelijk zijn. Sterker nog, er zit ook een positieve kant aan:

- Het heeft een positieve invloed op fysieke gezondheid
- Het vergroot zelfvertrouwen, zelfredzaamheid en doorzettingsvermogen
- Het vergroot sociale vaardigheden.

Daarom aanvaarden wij op onze voorschool de risico's die slechts kleine gevolgen kunnen hebben voor de kinderen en leren ze hier op een juiste manier mee om te gaan. Om risicovolle speel situaties veilig te houden, moeten kinderen zich tijdens spelsituaties of activiteiten houden aan diverse afspraken. Ook zijn er richtlijnen voor het gebruik van speelgoed en gereedschap om te voorkomen dat onjuist gebruik leidt tot letsel.

⁽¹⁾ Bron: [veiligheid.nl/risicovol spelen](https://veiligheid.nl/risicovol-spelen)

Om gezondheidsrisico's te beperken en kinderen te betrekken bij hun eigen veiligheid, zijn duidelijke afspraken essentieel. Voorbeelden van dergelijke afspraken zijn het handen wassen na toiletbezoek en het bedekken van de mond tijdens hoesten of niezen. We leren jonge kinderen ook dat ze niet met de afvalemmer mogen spelen.

Deze regels worden regelmatig met de kinderen besproken en herhaald. Tijdens teamoverleg wordt gecontroleerd of de afspraken uit het beleid goed worden nageleefd en of ze daadwerkelijk bijdragen aan het verminderen van risico's.

5.0 Risico-inventarisatie

De leidinggevende is verantwoordelijk voor de uitvoering. Actiepunten kunnen bestaan uit het daadwerkelijk aanpassen (veiliger of gezonder maken) van de ruimte, het aanpassen van de werkinstructies en het implementeren of borgen van de werkinstructies. Aan de hand van de inventarisatie hebben we de risico's op onze locatie in kaart gebracht. De grote risico's zijn reeds beschreven in hoofdstuk 3. In dit hoofdstuk worden de preventieve maatregelen beschreven die voortkomen uit de inventarisatie en het actieplan.

5.1 Preventieve maatregelen op het gebied van veiligheid

Noor Kids heeft als uitgangspunt dat de ruimte (zowel binnen als buiten) van de voorschool veilig moet zijn en tegelijkertijd voldoende een uitdaging aan de kinderen moet bieden. Daarom wordt telkens goed overwogen of een veiligheidsrisico aanvaardbaar is, of dat er

maatregelen moeten worden genomen. De genomen maatregelen gelden voor de hele locatie.

5.2 Preventieve maatregelen op gebied van gezondheid

Kinderen die de voorschool bezoeken, kunnen in contact komen met infectieziekten. Om dit risico zo klein mogelijk te houden, heeft voorschool Noor Kids de regels over zieke kinderen. Hierin staat in welke gevallen een kind de voorschool niet mag bezoeken en hoe de pedagogisch medewerkers moeten handelen in geval van ziekte. Tevens nemen we preventieve maatregelen (m.b.t. de overdracht van ziektekiemen, het binnenmilieu, het buitenmilieu en (het uitblijven van) medisch handelen) die de gezondheid van alle kinderen, ouders en medewerkers zo goed mogelijk waarborgen.

5.3 Protocollen en werkinstructies

Om het veiligheid- en gezondheidsbeleid binnen onze voorschool juist op te kunnen volgen en uit te kunnen voeren, zijn verschillende protocollen en werkinstructies opgesteld. Op deze manier worden pedagogisch medewerkers en overig personeel in staat gesteld om het veiligheid- en gezondheidsbeleid op de juiste manier vorm te geven en uit te voeren op de locatie. De protocollen worden hieronder benoemd:

- Protocol ongevallen en calamiteiten
- Ontruimingsplan
- Protocol sociale media
- Vier-ogenprincipe
- Gedragsregels
- Meldcode kindermishandeling en huiselijk geweld
- Beleid zieke kinderen
- Protocol medicijnverstrekking
- Handhygiëne
- Hygiëne bij verkoudheid

6.0 Thema's uitgelicht

In dit hoofdstuk beschrijven we uitgebreid een aantal thema's. In de eerste paragraaf gaan we in op hoe wij handelen bij grensoverschrijdend gedrag. Opvolgend wordt in de tweede paragraaf ingegaan op hoe het vier-ogenprincipe in de praktijk wordt toegepast. Tot slot wordt beschreven hoe de achterwachtregeling wordt ingezet.

6.1 Grensoverschrijdend gedrag

Grensoverschrijdend gedrag door volwassenen of door kinderen kan een enorme impact hebben op het welbevinden van het getroffen kind of medewerker. Op onze locatie heeft dit thema dan ook onze volledige aandacht. We hebben de volgende maatregelen getroffen om grensoverschrijdend gedrag met elkaar te vermijden:

- Tijdens het teamoverleg wordt regelmatig over het onderwerp gesproken om zo een open aanspreekcultuur te creëren waarbij medewerkers elkaar durven aan te spreken en feedback geven op elkaars handelen;
- In het pedagogisch beleidsplan hebben we opgenomen dat kinderen worden geleerd hoe je met elkaar om kunt gaan waarbij respect is voor normen en waarden. Zo weten kinderen wat wel en niet toelaatbaar is en wat gepast en ongepast gedrag is;
- Alle medewerkers hebben een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG-verklaring). Per 1 maart 2018 staat iedereen vermeld in het Personenregister;

- We werken met het vier-ogenprincipe;
- Medewerkers kennen het vier-ogenprincipe;
- Het vier-ogenprincipe wordt nageleefd;
- Medewerkers spreken elkaar aan als ze merken dat het vier-ogenprincipe niet goed wordt nageleefd door hun collega's;
- Er is een protocol opgesteld voor het geval er vermoeden van kindermishandeling bestaat, en medewerkers zijn bekend met deze richtlijnen.
- We hanteren gedragsregels om een veilige omgeving te waarborgen.

6.2 Vier-ogenprincipe

Bij voorschool Noor Kids zorgen we ervoor dat kinderen in een veilige omgeving worden uitgedaagd om te leren en zich te ontwikkelen. We passen het vier-ogenprincipe toe om een veilige setting voor de kinderen te waarborgen. Dit principe zorgt ervoor dat kinderen voldoende ervaringen opdoen en worden uitgedaagd om te groeien, zonder dat te strikte regels hen belemmeren. We willen ook dat onze pedagogisch medewerkers zich in een veilige omgeving kunnen ontwikkelen. Veiligheid betekent voor ons onder andere een cultuur van open communicatie, waarin medewerkers elkaar kunnen aanspreken en weten dat hun collega's meekijken of luisteren om hun werk veiliger te maken.

Op de voorschool is het wettelijk verplicht om het vier-ogenprincipe toe te passen. Dit is cruciaal om het risico op grensoverschrijdend gedrag te minimaliseren, door te voorkomen dat volwassenen zich zonder toezicht met een kind kunnen afzonderen. Bij ons betekent dit dat een pedagogisch medewerker, stagiair, vrijwilliger of andere volwassene alleen kan werken als er altijd een andere volwassene in de buurt is die kan zien of horen wat er gebeurt. Het vier-ogenprincipe houdt dus in dat er altijd toezicht is, zowel visueel als auditief. We realiseren dit op de volgende manier:

Ten aanzien van het personeel:

- Van iedere medewerker is er een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG). Dit geldt tevens voor stagiaires en vrijwilligers;
- Er heerst een open werkklimaat, zodat medewerkers elkaar altijd aan durven te spreken op hun handelen. Dit creëren we door elkaar feedback te (leren) geven in elke geleding van de organisatie (functioneringsgesprekken, groepsoverleggen, groepsobservaties);
- Er werkt een vast team van medewerkers;
- Medewerkers werken nauw samen. Zo houden ze toezicht op elkaar en elkaars manier van werken.

Ten aanzien van de transparantie van het gebouw:

- Het gebouw is zo transparant mogelijk, hier kun je als ouder of voorbijganger makkelijk overheen kijken;
- De groepsruimte is voorzien van grote ramen, zodat er altijd van buiten naar binnen gekeken kan worden;
- Ramen worden niet helemaal dichtgeplakt met bijvoorbeeld werkjes of aankondigingen;
- **Er is gekozen voor 1 camera in de groep omdat deze kan draaien en alle hoeken kan zien. (deze is geplaatst op 2-01-2025).** Er kan altijd worden mee gekeken.
- De toiletruimte is zichtbaar vanuit de groep;
- Bij de medewerkers is de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling bekend;
- De medewerkers zetten de meldcode in wanneer dit nodig is;
- De houder dient als aanspreekpunt voor de pedagogisch medewerkers. Ten aanzien van uitstapjes:
- Bij uitstapjes gaan pedagogisch medewerkers bij voorkeur minimaal met zijn tweeën op pad met een groepje kinderen;
- Als pedagogisch medewerkers alleen met een groepje kinderen op pad gaan, wordt dit gedaan door een vast pedagogisch medewerker in een omgeving waar voldoende sociale controle aanwezig is van andere mensen (bijvoorbeeld naar de bakker, kinderboerderij, etc.).

6.3 Achterwachting

Er zijn altijd minimaal twee medewerkers in het pand aanwezig. Als in een uitzonderlijke situatie maar een medewerker aanwezig kan zijn en er geen andere volwassene op de locatie is, moet de achterwachting worden toegepast. Dit betekent dat in geval van calamiteiten een achterwachting beschikbaar is die binnen vijftien minuten aanwezig kan zijn op de locatie. De (actieve) achterwachting is telefonisch bereikbaar tijdens de openingstijden van de locatie.

De achterwachting is vooraf aangewezen en wordt op de hoogte gehouden van de situatie en het verwachte moment dat hun aanwezigheid nodig kan zijn. De achterwachting bevindt zich in de nabijheid van de locatie, zodat de aanrijtijd minimaal is en zij in geval van nood tijdig ondersteuning kunnen bieden. De achterwachting heeft kennis van de noodprocedures en weet waar de nooduitgangen en EHBO-materialen zich bevinden. Daarnaast wordt er periodiek contact onderhouden met de achterwachting om te bevestigen dat zij bereikbaar en beschikbaar zijn gedurende de openingstijden.

7.0 EHBO-regeling

Om adequaat te kunnen handelen bij incidenten is het noodzakelijk dat tijdens openingsuren minimaal een volwassene aanwezig is met een geldig en geregistreerd certificaat voor kinder-EHBO. Bij ons doen we er alles aan om te voorkomen dat kinderen gewond raken door ongelukjes, maar het is helaas niet altijd mogelijk om dit volledig te voorkomen. Andere noodsituaties kunnen ook optreden waarbij EHBO nodig is. Daarom vinden wij het belangrijk dat al onze medewerkers beschikken over een geldig EHBO-certificaat. Dit zorgt ervoor dat zij adequaat kunnen handelen wanneer dat nodig is.

Elke medewerker van voorschool Noor Kids volgt jaarlijks een online theorie- en praktijkcursus Eerste Hulp aan Kinderen. Deze cursus wordt gegeven door een erkende EHBO-instructeur en is goedgekeurd door het Nederlandse Oranje Kruis/NIBHV. Door jaarlijks deel te nemen, blijft de kennis van onze medewerkers up-to-date. De training wordt

gevolgd bij Soliede Opleidingen, Eerste Hulp aan Baby's en Kinderen van het Nederlandse Oranje Kruis/NIBHV. Het certificaat dat na deze cursus wordt behaald is twee jaar geldig en voldoet aan de actuele wet- en regelgeving.

8.0 Beleidscyclus

Onze beleidscyclus begint met het tijdig identificeren van zowel kleine als grote risico's binnen de groep. Tijdens teamoverleg bespreken we vervolgens de termijn en de periode waarin we aan de aanpak van deze risico's zullen werken, zodat het hele team betrokken is bij de ontwikkeling van ons veiligheids- en gezondheidsbeleid. Op basis van de risicoinventarisatie worden er acties vastgesteld. De voortgang van deze acties wordt regelmatig geëvalueerd tijdens teamoverleg. Pedagogisch medewerkers worden aangemoedigd om actief mee te denken over manieren om risico's te verminderen. Na evaluaties wordt het beleid voor veiligheid en gezondheid aangepast en wordt beoordeeld of de veranderingen verbeteringen hebben opgeleverd. Deze cyclus zorgt ervoor dat ons beleid steeds actueel blijft, en de volledige cyclus duurt gemiddeld een jaar.

Uitvoeren risico-inventarisatie *Wie, waar, wanneer?*

Het team heeft de risico-inventarisatie uitgevoerd op 01-08-2024. De volgende actiepunten zijn uitgevoerd;

- Radiatoren afschermen op 25-08-2024 -
- Traphekje op 20-08-2024

8.1 Plan van aanpak

De risico-inventarisaties geven inzicht in de huidige stand van zaken ten aanzien van veiligheid en gezondheid. Naar aanleiding van deze inventarisatie zijn een aantal actiepunten op de agenda gezet met als doel de kwaliteit van de voorschool te verbeteren.

8.2 Evaluatie

Wanneer een maatregel of actie een positief effect heeft gehad, wordt het veiligheid- en gezondheidsbeleid aangepast of wordt de nieuwe maatregel erin opgenomen. Tijdens elke teamvergadering (eens in de 2 maanden) zal structureel aandacht besteed worden aan veiligheid en gezondheid. Hierbij worden bestaande acties geëvalueerd en kunnen nieuwe acties worden geïntroduceerd. Dit helpt ons om het beleid actueel en overzichtelijk te houden voor iedereen. Elk kwartaal evalueren we het actieformulier en passen dit indien nodig aan. De bevindingen van deze evaluaties worden vastgelegd in een verslag dat wordt opgenomen in ons beleid en gedeeld en besproken met de ouders.

9.0 Communicatie en afstemming intern en extern

9.1 Intern

We vinden het belangrijk dat medewerkers zich betrokken voelen bij het veiligheids- en gezondheidsbeleid. Wanneer het beleidsplan voor veiligheid en gezondheid wordt opgesteld of bijgesteld, spelen zij dan ook een actieve rol hierin. Draagvlak en betrokkenheid van de pedagogisch medewerkers is een voorwaarde om het beleid in de praktijk uit te dragen en na te leven. Om dit te realiseren, zal tijdens elk teamoverleg een thema of onderdeel uit het beleid worden besproken en geëvalueerd. Dit om continu in gesprek te blijven over het beleid. Hierdoor blijven we scherp op onze werkwijzen en kunnen we bij veranderingen in de omgeving of situatie, zoals bij verbouwingen of veranderingen in de inrichting, direct

controleren of het beleid moet worden aangescherpt. Wanneer een nieuwe medewerker op de locatie komt werken, zorgen we voor een uitgebreide introductie in het veiligheids- en gezondheidsbeleid, met zo nodig extra opleiding en instructies. Dit doen we zodanig dat deze persoon in staat is tot het nemen van maatregelen wanneer dit aan de orde is.

9.2 Extern

Via de nieuwsbrief en mondeling berichten we ouders over onze activiteiten ten aanzien van veiligheid en gezondheid. Wanneer er vragen zijn van ouders worden deze zo mogelijk ter plekke beantwoord. Indien deze vraag voor meerdere ouders interessant is, wordt deze tevens in de nieuwsbrief opgenomen.

10. Ondersteuning en melding van klachten

Hoewel we ons uiterste best doen een helder en zorgvuldig beleid te voeren ten aanzien van veiligheid en gezondheid, kan het altijd voorkomen dat een medewerker of ouder een klacht heeft. We staan open voor feedback en bespreken deze klacht het liefst direct met de medewerker of ouder om tot een oplossing te komen.

10.1 Klachtenregeling

Wij willen graag weten hoe u over Noor Kids denkt en waarderen het dan ook wanneer u ons laat weten waarover u niet tevreden bent of wat beter zou kunnen. Dit geeft ons de mogelijkheid om de kwaliteit van onze voorschool te verbeteren en te werken aan een

oplossing voor uw eventuele klacht. Denkt u dat wij onze dienstverlening kunnen verbeteren, heeft u ideeën of wilt u een klacht kenbaar maken? U kunt de klacht dan schriftelijk indienen. In eerste instantie wordt de interne klachtenprocedure in gang gezet en proberen wij het probleem intern op te lossen. De interne procedure is terug te vinden op onze website. Mocht dit niet lukken, kunt u zich als ouder of medewerker richten tot de Geschillencommissie Kinderopvang (www.degeschillencommissie.nl). Dit is een externe klachtencommissie die de klacht dan in behandeling zal nemen. U betaalt hiervoor een kleine vergoeding (klachtengeld). Om dit te kunnen doen, moet u eerst de interne klachtenprocedure van de kinderopvangorganisatie doorlopen.

BIJLAGE 1. Huisregels kinderen

We leren de kinderen om te gaan met de kleine risico's en de gevolgen hiervan. De afspraken die wij hiervoor gemaakt hebben staan hieronder beschreven. Deze afspraken brengen wij over aan de kinderen gedurende de dag en worden regelmatig herhaald.

- Kinderen spelen niet met of bij de ramen en deuren, om vallen en beknelling te voorkomen;
- Iedereen zorgt ervoor dat het materiaal dat gebruikt wordt weer wordt opgeruimd.

- In het gebouw lopen we rustig en buiten mogen wij rennen;
- Niet zonder schoenen lopen, wel op blote voeten of pantoffels aan, dit i.v.m. gevaar voor uitglijden;
- Binnen gooien we niet met voorwerpen;
- Uitgetrokken schoenen gelijk oppakken en aan de kant zetten om struikelen te voorkomen;
- De voordeur dient altijd gesloten te worden;
- Kinderen ruimen in principe zelf het speelgoed op waar ze niet meer mee spelen, voordat ze aan een ander spel beginnen of naar huis gaan;
- Laat de kinderen rustig zitten tijdens het eten, om verslikken te voorkomen;
- Kinderen duidelijk maken dat zij in bepaalde ruimtes (keuken, berging) niet alleen mogen komen;
- De kinderen wordt aangeleerd dat zij hun handen moeten wassen na bijv. Toiletbezoek, buitenspelen, voor het eten;
- Leer de kinderen wat een goede hoesthygiëne is (tijdens hoesten of niezen het hoofd Wegdraaien of buigen, in hun elleboog niezen of hand voor de mond houden). Als blijkt dat de handen na hoesten of niezen zichtbaar vuil zijn, moeten zij hun handen wassen.
- Let erop dat kinderen met snottebellen hun neus snuiten. Gebruik voor de kinderen telkens een schone zakdoek. Er staat op iedere groep een doos met tissues binnen handbereik;
- Wij praten rustig op de groep;
- Pesten vinden wij niet leuk, we zijn aardig tegen elkaar;
- Niet klimmen op omheining;
- Drinken doen wij uit eigen beker en eten met eigen bestek.

BIJLAGE 2. Algemene gedragsregels

Noor Kids schept een klimaat waarin ieder kind, ouder en medewerker zich veilig voelt.

Algemene gedragsregels:

- Iedereen wordt geaccepteerd zoals hij/zij is; alle mensen zijn verschillend en dat is prima;
- Iedereen gaat respectvol met elkaar om. Er worden geen racistische opmerkingen gemaakt, gediscrimineerd, geroddeld of gescholden. Ook wordt niemand uitgelachen, vernederd of buitengesloten;
- Er wordt geen lichamelijk of verbaal geweld gebruikt. Ook wordt er niet gedreigd met lichamelijk geweld;
- Iedereen die gedrag vertoont dat als onacceptabel wordt ervaren, wordt hierop aangesproken. In het geval van (dreigementen van) lichamelijk of verbaal geweld door ouders of medewerkers is de directie bevoegd corrigerende maatregelen te nemen of om de toegang tot het kinderdagverblijf te ontzeggen;
- Iedereen houdt zich aan gemaakte afspraken;
- Iedereen is zuinig op het materiaal en de omgeving van de voorschool en op de bezittingen van een ander;
- Iedereen zorgt voor rust binnen de voorschool;
- De medewerker is consistent en betrouwbaar in zijn of haar gedrag;
- De medewerker wijst plagen en pesten te allen tijde af;
- De medewerker luistert naar het kind en neemt het kind serieus;
- De medewerker benadert het kind positief;
- De medewerker spreekt niet over het gedrag, huiselijke omstandigheden of andere privacygevoelige zaken van een kind in het bijzijn van niet direct betrokken personen.
- De organisatie probeert in alle gevallen zorgvuldig te handelen en de belangen van ouders en kinderen te behartigen;
- De ouders/ verzorgers worden schriftelijk geïnformeerd over calamiteiten;
- De ouders/ verzorgers hebben inzagerecht in alle gegevens die over het kind worden opgeslagen;
- De medewerker gebruikt geen seksueel getint taalgebruik en maakt geen seksueel getinte grappen of opmerkingen;
- Foto's die op of rond de voorschool worden gemaakt, worden alleen bewaard, bewerkt of verspreid met toestemming van de ouders of verzorgers van de kinderen;

- Foto's van kinderen worden alleen gepubliceerd met schriftelijke toestemming van ouders of verzorgers.

BIJLAGE 3. Preventieve maatregelen/huisregels op het gebied van veiligheid

Algemeen

- Wanneer de ouder/verzorger aanwezig is, ligt de verantwoordelijkheid voor het kind bij de ouder;
- Altijd de deur (zachtjes) dicht doen;
- De vluchtdeuren worden vrijgehouden;
- Kinderen spelen niet met of bij de ramen en deuren, om vallen en beknelling te voorkomen;
- Alleen eigen kinderen door de deur/ het hek laten gaan (en hekje hierna sluiten);
- Kinderen geen kleding met koordjes laten dragen tijdens buiten spelen. De pedagogisch medewerkers controleren hierop. Verwijder koordjes uit jassen voor het buiten spelen;
- Deuren die open mogen blijven staan, worden vastgezet op de haak of met een deurstop. Alle deuren die open en dicht gaan hebben veiligheidstrips (minimaal tot een hoogte van 1.20 m);
- Geen tassen laten rondslingeren of op de grond plaatsen (i.v.m. opeten van mogelijke medicijnen/ sigaretten);
- Elektrische apparaten staan voor kinderen op onbereikbare hoogten en snoeren zijn buiten bereik van kinderen;
- De stopcontacten zijn kind veilig, of hebben afschermkapjes;
- De EHBO-doos wordt jaarlijks gecontroleerd op de inhoud. Wanneer er iets gebruikt is, wordt dit z.s.m. weer aangevuld. De EHBO-doos wordt in de keuken op een duidelijke plek bewaard.
- Medicijnen worden bewaard buiten bereik van kinderen (indien nodig in de koelkast).
- Wanneer er geknoeid wordt met water (bijv. in de keuken of bij de toiletten) wordt dit zo snel mogelijk opgeruimd om uitglijden te voorkomen. Ook wanneer de vloer nat is geworden bij vies weer, wordt deze zo snel mogelijk weer droog gemaakt om uitglijden te voorkomen. - Losse matten of vloerkleden hebben een slip vaste ondergrond om verschuiven te voorkomen.
- Bij traktaties wordt geen gevaarlijk snoepgoed (wat verstikkingsgevaar kan opleveren) uitgedeeld aan de kinderen
-

- Iedereen zorgt ervoor dat het materiaal dat gebruikt wordt weer wordt opgeruimd.
- Controleer de ruimtes op kleine voorwerpen en ruim deze op;
- Elke dag aanvinken welke kinderen er zijn;
- In het gebouw wordt niet gerend. Als een kind rent, maak duidelijk dat dit niet mag; Niet zonder schoenen lopen. Wel op blote voeten of met pantoffels (i.v.m. gevaar voor uitglijden);
- Binnen gooien we niet met voorwerpen;
- Wees alert dat er een kind achter de deur kan staan wanneer je deze open doet.
- Til een kind niet aan de handen op, maar onder de oksels of in de middel of onder de billen.

Entree

- Uitgetrokken schoenen gelijk oppakken en aan de kant zetten om struikelen te voorkomen;
- Er liggen geen lossen onderdelen in de entree en de gang, zorg dat er voldoende loopruimte is;
- Er worden geen grote voorwerpen (pakketten, grofvuil o.i.d.) in de entree geplaatst, omdat ouders hier vaak met een kind op de arm binnenkomen en zo geen goed zicht hebben op wat er staat;
- De voordeur dient altijd gesloten te worden.

Leefruimte

- Er wordt speelgoed gebruikt dat aansluit bij de ontwikkeling van de kinderen.
- De pedagogisch medewerkers controleren zelf regelmatig het speelgoed. Speelgoed dat niet veilig is (stuk, beschadigd, afbladderende verf, losse stiksels of touwtjes bij stoffen speelgoed) wordt gerepareerd of weggegooid. Bij aanschaf van nieuw speelgoed wordt goed gekeken of speelgoed veilig is.
- Kinderen ruimen in principe zelf het speelgoed op waar ze niet meer mee spelen, voordat ze aan een ander spel beginnen, of naar huis gaan;
- Kinderen mogen niet rennen in de groepsruimten. Als kinderen willen rennen, mag dit buiten;
- Laat de kinderen rustig zitten tijdens het eten, om verslikken te voorkomen;
- Binnen mag er niet gegooid worden met voorwerpen (bal e.d.);

- Kopjes met hete dranken worden buiten bereik van de kinderen midden op tafel geplaatst. Er worden geen kinderen op schoot genomen wanneer koffie of thee wordt gedronken.
- In bepaalde ruimtes (keuken,) mogen kinderen niet alleen komen;

- Gevaarlijke voorwerpen, zoals messen, scharen, lucifers of aanstekers en gereedschap worden buiten het bereik van kinderen (hoog of in een afgesloten kast) opgeborgen.
- De heet waterkraan op het kindertoilet is buiten werking. Laat na gebruik van heet water altijd de kraan, in de keuken, even doorstromen met koud water. -
Schoonmaakmiddelen worden buiten bereik van kinderen bewaard.
- Echte schoonmaakwerkzaamheden worden gedaan wanneer de kinderen niet aanwezig zijn op de groep.
- Vaste speelplekken creëren waar je niet door heen hoeft te lopen.
- Een keer per maand speelgoed controleren en weggooien wat er kapot is.
- Kinderen laten zitten als ze eten en rustig laten eten.
- Binnen mag er niet gevoetbald worden.
- Voldoende loopruimte creëren bij radiatoren
- Als er gemorst wordt, dit direct opruimen
- Er worden geen punaises of spijkers gebruikt om iets op te hangen.
- Kinderen leren na gebruik het speelgoed op te ruimen.

Keuken

- Kinderen mogen niet in de keuken komen (tenzij onder begeleiding van de pedagogisch medewerkers)
- Apparaten die heel heet worden (waterkoker, koffiezetapparaat) staan buiten bereik van de kinderen
-

- De heet waterkraan is buiten bereik van de kinderen. Laat na gebruik van heet water altijd de kraan even doorstromen met koud water. Zorg dat er geen opstapmogelijkheden voor kinderen bij de heet waterkraan staan.
- Schoonmaakmiddelen, andere giftige stoffen en plastic zakken worden buiten bereik van kinderen bewaard.
- Op de locatie is de gif wijzer aanwezig. Deze hangt op een duidelijk zichtbare plaats. In de gif wijzer is te lezen welke stappen moeten worden genomen bij (mogelijke) vergiftiging. In geval van vergiftiging wordt echter altijd 112 gebeld met de vraag om advies.
- Lucifers/aansteker altijd opbergen in de laden.
- Vaatwasser goed sluiten.
- Plastic zakken opbergen in een kast waar kinderen niet bij kunnen.

Tuin

- Houd altijd toezicht als de kinderen buitenspelen (bij kleine kinderen van dichtbij, bij grotere kinderen evt. verder weg)
- Er is een goede omheining rondom de speelplaats.
- Wanneer er spelmateriaal uit de buitenberging wordt gehaald, gebeurt dit altijd door of onder toezicht van een pedagogisch medewerker.
Spelmateriaal zoals fietsjes e.d. worden gebruikt op het bestrate gedeelte van het buitenterrein. De pedagogisch medewerkers letten erop dat er niet gefietst wordt onder of in de buurt van de speeltoestellen (i.v.m. vallen op fietsje). Als er los spelmateriaal onder de speeltoestellen ligt, wordt dit zo snel mogelijk opgeruimd.
- Bij gebruik van een zwembadje op het buitenterrein wordt permanent toezicht gehouden door een pedagogisch medewerker. Er worden hierover afspraken gemaakt wie wanneer oplet.
- Geef het goede voorbeeld m.b.t. verkeersregels bijv. bij het oversteken - Niet klimmen in/op het hek van de buitenspeelplaats.
- Er zijn geen giftige of stekelige planten of begroeiing rondom of op het speelterrein
- Voordat de kinderen buiten gaan spelen, controleert de pedagogisch medewerker of er geen zwerfvuil op het terrein ligt. Bij het KDV controleert de pedagogisch medewerker ook of er geen kleine voorwerpen op het terrein liggen.

- Er worden duidelijke afspraken gemaakt welke delen van het terrein bedoeld zijn voor drukkeren spelen zoals fietsen, voetballen en welke bedoeld zijn voor rustiger activiteiten. Dit om botsingen te voorkomen.
- Bij sneeuw/ijs of regenplassen speelplaats vegen of pekkel strooien

BIJLAGE 4. Preventieve maatregelen/huisregels op het gebied van gezondheid

Maatregelen m.b.t. de overdracht van ziektekiemen:

Protocol handhygiëne - Was je handen: o voor het aanraken en bereiden van voedsel; o voor het eten of helpen bij het eten; o voor wondverzorging; o voor het aanbrengen van zalf of crème; o na hoesten, niezen en snuiten; o na toiletgebruik; o na contact met speeksel, snot, braaksel, ontlasting, wondvocht of bloed; o na contact met vuile was of afval;

o Na schoonmaakwerkzaamheden; - Handen wassen doe je als volgt:

-

- o Gebruik stromend water; o gebruik vloeibare zeep; o verdeel de zeep goed over de gehele handen; o spoel de handen hierna goed schoon met water; o droog de handen af aan een schone droge handdoek of aan een papieren handdoekje; o toilethygiëne; o Leer de kinderen wat een goede toilethygiëne is (handen wassen met water en zeep na toiletbezoek);
- De kinderen wordt aangeleerd dat zij hun handen moeten wassen na de bovenstaande activiteiten;
- Houd in de gaten of kinderen hun handen wassen met zeep na toiletbezoek. Je kunt hier niet continu opletten, maar als je ziet dat een kind zijn handen niet wast, kun je hem er aan herinneren;
- Zorg voor kortgeknipte nagels;
- Draag zo min mogelijk sieraden; Protocol hygiëne en toiletruimte
- Let erop dat er geen speelgoed of eten wordt meegenomen naar de toiletten;
- Verschoon minimaal ieder dagdeel de handdoeken;
- De toiletruimte wordt dagelijks schoongemaakt, waarbij commode, wasbak en de toiletjes goed gestopt worden. Besteed extra aandacht aan de handcontactpunten zoals kranen en knop van het toilet.

Protocol hygiëne bij verkoudheid

Hanteer zelf een goede hoest hygiëne (tijdens hoesten of niezen het hoofd wegdraaien of buigen en in de kom van de elleboog).